

Business

Kritika zemalja „stare Evrope“ oko radnika iz „nove Evrope“. Evropska komisija je napala svoje članice za nepotrebnu administraciju koju primenjuju na firme iz drugih EU zemalja koje privremeno šalju svoje radnike na zaposlenje— tzv. „job posting“. Nemačka i Austrija koriste najstrožije kontrolne procedure za kooperante iz drugih zemalja, kao što su Poljska ili Bugarska, tražeći da ove firme imaju kancelariju i zaposlene u zemlji koja prima njihove radnike, ili da radnici stalno uz sebe nose brojne dokumente. Napadnute zemlje objašnjavaju da se bore protiv nelegalnog zaposlenja i rada na crno. Trenutno se zbog ovoga vodi, odnosno priprema preko 30 sporova u Briselu. Tokom 2005. oko milion radnika je bilo poslato na rad u EU. Oni su činili 0,4% radno sposobne populacije EU.

Zvezdice – ne, komentari – da. Da se turizam ozbiljno shvata pokazuje istraživanje KPMG o popunjenosti kapaciteta hotela u svetu. Londonski hoteli su najisplativiji za svoje vlasnike, njihova popunjenost je 82%, a prosečna cena sobe 200E, sledi Moskva sa prosečnom cenom od

225E. Hoteli u Dubajuu su treći po isplativosti sa prosečnim cenama soba od 155E, potom Pariz, Amsterdam i Edinburg. Beč je deseti, a Rim je tek na 14. mestu. Prihod po sobi u Evropi je skočio za 12%, u SAD 8% a u Aziji čak 20%. Jedno drugo istraživanje je pokazalo kako turisti sve manje veruju broju zvezdica u hotelu, a sve se više kritikama i pohvalama drugih koji su ga posetili. Na uzorku od 5000 putnika, 58% je izjavilo kako u poslednje vreme više poverenja ima u internetske "recenzije" hotela nego u broj njihovih zvezdica.

Korporativna etika. U najnovijoj studiji IABC Research Foundation obrađena je aktuelna tema današnjice: poslovna etika. Istraživanje obuhvata frekventnost i tip etičkih treninga namenjenim profesionalcima u komunikaciji. "U eri korporativnih skandala, od vitalnog je značaja svest poslodavca o značaju sinergije filozofske etičke edukacije i etičkog treninga", rekla je Kellie Garrett, predsednica IABC. U istraživanju je učestvovalo 1,800 ispitanika, od čega 70% nema osnovno znanje iz poslovne etike, 8% je imalo lekcije u školi, 18% je pohađalo kurs o etici, a 4% ima kompletno znanje iz ove oblasti.

Najpopularniji dan za venčanja. Organizatori venčanja trljaju ruke zbog posla koji će imati 7. 07. 2007. Naime, zbog sujeverja i srećnog broja sedam mnogi mladenci širom sveta su se odlučili da baš na ovaj datum sklope brak. „Svi vole sedmicu jer je to srećan broj, a tri sedmice su stvarno sreća kažu „veding planeri“ koji očekuju da će se broj venčanja u julu utrostručiti.

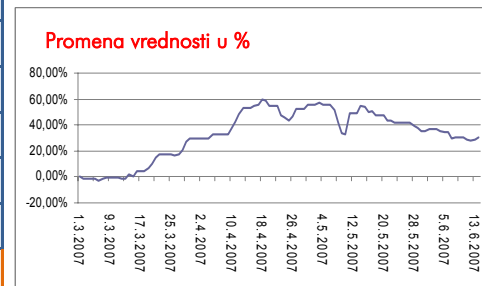
Virtuelni portfolio BC Biltena

Naša zarada na osnovu inicijalnog ulaganja u akcije je porasla u odnosu na prošlu nedelju i nadamo se da će se ovaj trend nastaviti. Bilo bi divno da smo zaista uložili novac jer bismo sada raspolagali razlikom od 245.561,00 dinara i tim novce sebi, na primer, uplatili jedno leto, udobno i zasluženo letovanje. Letnje usporavanje se svakako oseća i na berzi.

Naziv akcije	Vrednost 1. mart	Vrednost 13. jun
Komercijalna banka	186.000,00	234.000,00
AIK banka	133.254,00	189.306,00
Dunav osiguranje	127.200,00	164.004,00
Univerzal banka	99.590,00	84.000,00
Tigar	132.459,00	159.460,00
Energoprojekt holding	132.203,00	225.497,00
Ukupna vrednost	810.706,00	1.056.267,00

Trgovinski deficit Kine i EU skače 15 mil E na sat. Ove nedelje je kineski trgovinski sekretar Bo Xilai dobio grdnju od EU sekretara Pitera Mendelzona o „nedopustivog“ rastućeg trenda izvoza Kine u EU. Trgovinski deficit između EU i Kine je porastao čak za 73% u odnosu na 2006. godinu, odnosno skače 15. mil E na sat. Mendelson je upozorio da će EU iskoristiti neke odbrambene instrumente i požaliti se Svetskoj trgovinskoj organizaciji. Mendelson je izjavio da ova situacija nije dopustiva, ali nije ni neizbežna.

Ugasi kompjuter – spasi planetu! Jedan kancelarijski radnik u proseku potroši 1/2 tone materijala godišnje, tj. 10 000 komada faks papira. Kompjuteri, sistemi za grejanje i hlađenje u kancelarijama su odgovorni za skoro 40% emisije ugljen dioksida u SAD. Moderne kompanije ubuduće će koristiti automatsko gašenje svetla i kompjutera, kao i nove toaletne kazačice koji koriste manje vode.

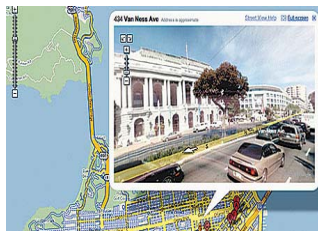

Communications

Najbolje plaćeni direktori. Iako su plate generalnih direktora u SAD jedno vreme mirovale, aktuelan je trend njihovog rasta. Prema analizi Associated Pressa 500 najvećih kompanija na berzi najplaćeniji u 2006. su bili:

Kompanija	CEO	Plata	Ukupno
Yahoo	Terry Semel	\$250,001	\$71,660,216
XTO Energy	Bob Simpson	\$1,208,334	\$59,489,924
Occidental Petroleum	Ray Irani	\$1,300,000	\$52,822,584
Merrill Lynch	E. Stanley O'Neal	\$700,000	\$46,375,347
Danaher	H. Lawrence Culp, Jr.	\$1,100,000	\$46,215,671

Google vodi u šetnju. Pored satelitskih snimka zemlje kompanije, Google sada nudi i mogućnost virtuelne šetnje ulicama američkih gradova. Opcija "Street View" sa Google Maps umesto iz pičiće, gradove pokazuje iz perspektive ljudi koji hodaju ulicama, pri čemu korisnici mogu da biraju smer, mogu se okretati oko sebe za 360 stepeni i čitati natpise s imenima ulica. "Pogled s ulice" zasad je dostupan za San Francisco, New York, Las Vegas.

Poluautomatska štikla. Inspirisani frenetičnim ritmom današnje zaposlene žene, brat i sestra David i Lorin Hendel došli su na ideju da kreiraju cipelu sa magičnom potpeticom koja se jednostavnim potezom iz visoke (8,5 cm) pretvara u nisku (2,5 cm). Nove cipele su već u prodaji širom V. Britanije u prodavnicama Kameleonske Cipele. Lorin je početnu ideju za revolucionarnu cipelu dobila od brata, po zanimanju radiologa. David je za svoje cipele sa sklopivom petom dobio inspiraciju gledajući kako mnoge Njujorčanke jure ulicama u "patkasto" obući, da bi ih po dolasku na radno mesto zamenile elegantnim cipelama sa visokom potpeticom.

IHrvatska istorija u stripu. Projekat *Hrvatski veliki* je danas 15. juna u Zagrebu. Priče o životima istorijskih ličnosti: *Kralj Tomislav, Janica Kostelić, Zrinski i Frankopani, Nikola Tesla, Ivana Brlić Mažuranić, Ivan Meštrović, Matija Gubec, Marko Polo* i drugih zasnovane su na naučnim činjenicama. Prate ih crteži pomoću kojih se verno prikazuje način života, običaji, jezik, arhitektura i nošnje vremena u kojem su živeli junaci. *Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske* ovaj projekat preporučuje kao nastavno sredstvo. Edukativni strip u ovoj formi se pojavljuje prvi put nakon trideset godina u hrvatskim osnovnim školama.

Crni automobil opasni od belog.

Centar za istraživanje saobraćajnih nesreća pri Univerzitetu Monash u Melbourneu, posle 22 godine i 855.258 nesreća, došao je do podatka da je opasnost od nesreće za volanom crnog automobila usred dana veća za 12% nego za volanom belog automobila. Boje koje imaju slab kontrast sa ključnim vizuelnim elementima u vožnji, odnosno crna, plava, siva, zelena i crvena znače veću opasnost od nesreće. Kao metod smanjivanja nesreća u Kanadi se koriste i različite cene osiguranja. Najveću cenu plaćaju *single* muškarci koji voze sportski automobil. Cena osiguranja se smanjuje ukoliko su dva vozača registrovana da voze isti auto i ukoliko ga koristi bračni par koji ima decu.

Prva reklama sa učešćem kraljevića. *Land Rover* je lansirao novu kampanju „Go Beyond“, sa reklamom u kojoj je glavni akter *Zara Philips*, kćerka princeze Ane. *Zara Philips* je svetski šampion u disciplini jahanja konja i prikazana je u akciji sa svojim konjem *Toytown*. Inače, ovo je prvi put da neko od članova kraljevske porodice učestvuje u nekoj reklamnoj kampanji. *Andy Griffiths*, direktor marketinga kompanije *Land Rover* kaže da ova reklama ističe *Zarine* veštine i prikazuje je kao ženu na vrhu sportske karijere. Ona je oličenje kampanje „Go Beyond“ i ponosni smo što brani naš brend - kaže *Griffiths*.

Tips & Tricks – Ima li prevara u kompaniji?

BC Bilten vam otkriva koji su najčešći tipični počinioci privrednog kriminala i prevara u kompanijama. Ukoliko ih do sada niste prepoznavali, možda će vam ovaj tekst pomoći u tome.

Prema skorašnjoj studiji konsultanstke kuće *KPMG* tipičan prevarant je: muškarac koji je stekao poverenje u firmi, radi na izvršnim poslovima i počinio je preko dvadeset prevara tokom perioda od pet godina. *KPMG* je uzela u obzir slučajeve prevare u preko 360 kompanija u Evropi, bliskom Istoku i Africi. Istraživanje je sprovedeno tokom nekoliko godina.

Kako izgleda prevarant?

Zanimljivo je da je tipičan počinitelj ove vrste kriminala veoma sličan u više svetskih regiona, nezavisno od geografskog područja. 85% prevaranata su muškarci između 36 i 55 godina, a u kompaniji radi preko 6 godina. Obično rade u finansijama i u prevari su sami, ne uključuju druge zaposlene u svoje prevarne šeme. U 86% slučajeva on je na menadžerskoj poziciji, a u dve trećine slučajeva on je član višeg menadžmenta. Pohlepa i mogućnost, glavni su faktori njegove motivacije.

Prevlači se godinama!

Zabrinjavajuće je za kompanije to što ovaj prevarant izvrši i po nekoliko prevara u kontinuitetu, pre no što bude otkriven. Više od polovine njih počini oko dvadeset prevara, a trećina preko pedeset pre nego ih pronadju.

Od totalnog finansijskog gubitka kompanije, 1 milion evra je proizašlo iz prevara.

Richard Powell, partner u *KPMG Forensic* u Velikoj Britaniji, je rekao: "Kompanije ne drže stvar u svojim rukama. Preko 60% izvršilaca su članovi višeg menadžmenta, a status u kompaniji im olakšava da zaobiđu interne kontrole. Pošto su ove prevare razvijene i više puta ponavljane, kompaniji je veoma teško da ih detektuje ranije, kroz interne stroge kontrole, analizu podataka, i ostale poznate mehanizme prepoznavanja. Razviti pravu kulturu time što će se, između ostalog zapošljavati i više žena, to je veoma bitno jer se time kreira okolina u kojoj je prevara manje moguća".

Kontrola i savet više!

Slaba interna kontrola u 49% slučajeva je omogućila prevaru. Ne iznenađuje činjenica da u 25% slučajeva za razotkrivanje prevare zaslužni su zaposleni u kompaniji tzv. *whistleblowers*, a u 21% to je bila kritična procena menadžmenta.

Među slučajevima *KPMG* analize, u Evropi je najveća zastupljenost prevara prisutna u kompanijama koje su na berzi – čak 29%, a ostatak je ravnomerno raspoređen u industriji, komunikacijskim i finansijskim uslugama. U Africi su takodje berzanske kompanije u vođstvu - 48%, dok je na srednjem Istoku nešto manji - 15%.

Čak dve trećine kompanija ne izdaju adekvatno ili čak bilo kakvo obaveštenje o prevari. Svoje zaposlene, partnere i medije ne informišu jer se plaše rizika za svoj ugled i reputaciju.

Iza zatvorenih vrata!

Koliko je osetljivo pitanje prevare u kompaniji, govori i činjenica da je samo dve trećine zaposlenih upućeno u događaj. Iako su prevaranti podvrgnuti policijskoj istrazi, kompanije često angažuju privatne istražitelje pre nego što informišu nadležne organe.

Kompanije se moraju same suočiti sa finansijskom štetom koju je prevarant naneo. *Richard Powell* iz *KPMG* komentariše: "Oporavak od gubitka traje ponekad godinama. Prevencija, kao što je predstavljanje etike i poštenja, je uvek poželjna".

Nadamo se da u vašoj kompaniji nema onih koji će ozbiljno narušiti poslovanje. Oslušnite okolinu, pročitajte naše savete, i posle toga mirno spavajte. Strah od vaših sopstvenih internih kompanijskih mafija će biti znatno manji.

Vaš Bovan tim

Prva i najveća od svih prevara je samoobmana.

Philip James Bailey, britanski pesnik

SEMINARI, KONFERENCIJE:

- 22 - 24. jun - Seminar Planet Program International, Opatija.
- 27 - 31 avgust – 22nd Annual Congress of European Economic Association and 62nd European Meeting of the Econometric Society, Budimpešta.
- 28. - 29. jun - Advanced Integrated Marketing Communication, Mate, Zagreb
- 05. - 06. jul - Brand Building - Strategy and tactics, Mate, Zagreb

Urednik: Ana B. Bovan, zamenik urednika: Maja Vlahović

Za vas pišu:

M. Barać Stojanović, M. Djordjević, D. Djurković,
D. Tasić, M. Vojinović, V. Stanković, M. Ninić
Grafčki dizajn: A. Nikolić, LOOP

Bovan Consulting
BUSINESS & STRATEGY COUNSEL

Prijava i reklamiranje: bc.bilten@bovan.eu
Adresa redakcije: Francuska 55, 11000 Beograd, Srbija
posetitebovan.eu
Fix +381 11 3036 133, 3036 134,
fax +381 11 3284 380